

ELS SANTJULIANECS ANTICS POBLADORS DE SANT JULIÀ D'ALTURA

El meu avi en Joan Serra Ustrell (Ullastrell, Ullestrell o Uyastrell que així es troba en diferents documents) era fill de Rosa Ustrell i Serrabogunyà, de la masia de Ca n'Ustrell del terme parroquial de Sant Julià d'Altura que en aquell temps no pertanyia a Sabadell sinó a Sant Pere de Terrassa. Per tant com que és la nostra història, la de Terrassa, publicaré aquí escrits que l'avi havia recopilat.

A les masies, hi havia un departament per a refugi de passavolants. Tan arrelada era l'habitud, que la llegenda refereix diversos episodis de malastrugança per als estadants dels masos que havien negat hospitalitat, sense motiu o que havien fet bordar els gossos als mendicants o a altres vianants que intentaven demanar acolliment. La tradició vol que el xiprer plantat davant la masia tingui un caràcter mític, amb la seva esveltesa, que la casa dona acolliment a qui en demana.

"En la rodalia de Sant Julià d'Altura, un cop expulsats els sarraïns i per protegir els nous propietaris i conreadors de les terres reconquistades, s'afanyaren a muntar-hi sòlides defenses, Començaren fortificant la parròquia. A poca distància, l'Ordre dels Templaris va fer-hi construir una masia-castell, amb torre de defensa, murs de pedra emmerletats, fossars etc. (avui és la masia coneguda com ca n'Ustrell, en aquell temps: masia de l'hospital); seguí la fortalesa de Castell-Arnau; Castell de Ribatallada, un castell a la falda de Sant Llorenç i el de Castellar, (aquests tres últims eren dels Montcada. A més tots els pobles veïns o tenien castell o muralles sòlides al volt del poble.

L'escrit que esmenta la torre de l'hospital o masia Ustrell és de 1259.

... En l'any 1324 la batllia de Terrassa, l'ostentava En Guillem Uyastrell (oriund de l'illa de Menorca), anomenat pel rei de Catalunya i Aragó, Jaume II.

Hi ha una cançó de les illes que diu:

Vint-i quatre enamorats
té na Bel de Ullastrella
sis que ballen amb ella
sis que van i sis que vénen
i sis que estan aturats.

... També a l'any 1616 era Batlle de Terrassa un tal Montserrat Ullastrell, pagès de St. Julià d'Altura (tingueu en compte que en aquell temps Montserrat era nom d'home).

... l'any 1534 Pere Ullastrell era "Familiar del Sant Ofici"

... l'any 1677 era Batlle de Terrassa un tal Lluís Ullestrell.

... A la Parròquia de Sant Julià d'Altura les millores i les altres obres que es feien eren sufragades pels habitants rics, així consta en un llibre de la rectoria on figuren capítols firmats el 4 d'agost de 1615 entre el rector i els parroquians següents: Montserrat Ullastrell, Bartomeu Llonch, Barba, Ribatallada, Viloca, Oriach, Pau Bonvilar, Vallcorba del Sot, Bartomeu Font, Pere Joan Borrell, Ferrer, Vallcorba de la Serra, Sallent, i Vallaneda. (no hi figura el mas

2

Argelaguet, en canvi el sr. Rector en un altre nota recomanava que l'obra cuita que es necessitès fós comprada als forns de l'Argelaguet i de l'Oriach).

Hi ha una cançó del Oriach que diu:

-Marieta de l'Oriach
què fas a les fosques?
-Estic a la vora del foc
que em vento les mosques.

En un altre Consell de la mateixa parròquia s'hi pot llegir "En una reunió celebrada el 14 de Juny de l'any 1618, tots acordes, ningú discrepant, acorden els propietaris imposar-se ells mateixos una quota anomenada *corante o obs*, per a les obres de l'església. Aquest sistema més endavant fou canviat en un altre Consell, per una *talla* que es feren i en que cada u hi contribuiria anyalment segons possibilitats."

...l'any 1640 tropes castellanés de Felip IV s'allotjaren a les cases de pagès de St. Julià causant-los molts danys mentre durà l'estança a Terrassa del Comissari General de cavalleria D. Gabriel de León, governador de les Companyies de cavall del Sr. Marquès de Magalón...

... a la casa-hostal de l'Argelaguet hi feren allotjar els consellers de la Forana, el tinent Joan Lefebare amb els seus criats i cavalls. Total 12. El dia 28/8 arribaren a la dita casa, set fadrins armats de pedrenyals, tots ells germans i familiars del propietari. Els cavallers Jaume Busiut, Alexandre de Vilanova i Guido Deiset i Jaques de Saint Germain el dia 30 arribaren a la dita casa: a besar les mans al Sr. Tinent. I en presència d'ells hi hagué un gran aldarull en el dit Hostal de l'Argelaguet, a conseqüència del qual resultaren morts dos dels esmentats cavallers francesos: Alexandre de Vilanova senyor de Torreta del regne de França i Jaques de St Germain de Picardia. Succeí allò de sempre. Algun dels francesos gosà atemptar contra l'honor d'una donzella de la casa i els fadrins de la casa sortiren en sa defensa. Plens d'indignació, reptaren la grolleria, digueren als dits francesos que això no és podia fer, tocar ni voler forçar les donzelles i els francesos repongueren que ixquessin dits fadrins de la casa que eren miquelets i lladrers i dits francesos i fadrins ixqueren fora del barri i en ser fora sentírem moltes escopetades i poc après anàrem a veure lo que era i vérem dos de dits francesos morts que eren morts ab dites escopetades. Diu que moriren instantàniament, sens rebre cap Sagrament de l'Església.

...per dissort, el cas de l'hostal de l'Argelaguet no fou l'únic. Aquells mateixos dies també s'alçà Sometent per la vila de Terrassa i terme (St. Pere) per haver robat a casa Ana Bonafilla i l'havien morta a ella i a la seva filla..."

El nom de Terrassa en aquella època era Castell-Palau de Terrassa i el del terme: Sant Pere d'Ègara. Cadascun dels dos tenia universitat (municipi) separada, amb 12 consellers per cada una, solament el Batlle era únic per a les dues comunitats. Cadascuna de les universitats era plenament independent de l'altra però les decisions importants, diguem-ne plens, havien d'ésser preses en les reunions celebrades en conjunt, dins el noble edifici del Castell-Palau, situat a la plaça major de la vila de Terrassa (avui Plaça Vella).

La Universitat forana estava ubicada al redós de les Esglésies de Sant Pere, Santa Maria i Sant Miquel d'Ègara..." Reunit el Consell de la Universitat-

Forana de Sant Pere de Terrassa va acordar: tots concordes ningú discrepant resolgueren; Atès que lo dia dimecres del primer de febrer s'alotjaren en la casa Argelaguet, la casa d'en Deu i Sallent, la Casa d'en Sampsó, la d'en Arnella, la casa d'en Sala i en casa del Honorable Conseller Ullastrell, dues companyies de soldats de cavall y donaren en elles molts danys, que los sia esmenat de bens de la present Universitat Forana."

Podem veure que els Argelaguet (que és diminutiu d'argelaga, arbust espinós) i els Ullastrell (referent al ullastre, olivera salvatge; o potser, ull per mirar els astres), havien emparentat:

"En la Parròquia de Sant Julià d'Altura, amb data 29 de juny de 1649 se celebrà, amb tota solemnitat, la unió matrimonial entre l'hereu del mas Ullastrell amb la fadrina del mas veí ca n'Argelaguet. Lluís Ullastrell i Caterina Argelaguet. (Aquest Lluís el trobem el 1677 exercint el càrrec de Batlle de Terrassa).

Aquest matrimoni, com tots el de l'època, va tenir molts fills, que relaciono amb l'any de naixement:

- 1657- Maria-Caterina
- 1658- Magdalena-Paula-Madrona
- 1660- Joan-Josep-Julià
- 1662- Domènec-Julià-Lluís
- 1664- Madrona-Magdalena- Margarida
- 1666- Jaume-Josep-Perator
- 1668- Teresa-Francesca-Gràcia
- 1669- Agna-Maria-Gertrudis
- 1672- Caterina-Paula
- 1675- Francesca
- 1677- Paula (casada amb Joan Saurat)

El cognom Argelaguet apareix per primera vegada en un cartell de desafiament de l'any 1500 que diu:

Molt estich meravellat d'una Parròquia tant honrada com és la de Sant Julià assenyaladament de la casa del Sr. n'Argelaguet y no per més, sinò perquè té a casa un *gabaig* de tant gran balitra com és en Ramoneda i per això d'aquesta en quan que es tinga per desafiat ell i qui l'afavorirà, de tal manera que en seré satisfet, i d'això no es tinga per agraviat lo senyor n' Argelaguet, que no li faré sino ples i cortesies a ell. J.Y. Com jo li donaré la paga, jo m'anomenaré i li diré qui sóc".

També trobem el nom d'Argelaguet a l'any 1537, en un cens -emfiteusi-concordat entre Jaume de Sentmenat i Pere Argelaguet. Preu convingut una lliura, 4 diners, i... 2 gallines a l'any...El rector de St. Julià tenia llicència per actuar oficialment com a notari, (contractes, testaments etc.). La parròquia de Sant Julià d'Altura data de l'any 465, quan hi havia el bisbat d'Ègara a Sant Pere i Santa Maria.

L'any 1642...L'àvia de la masia de l'Argelaguet trametia un dels seus fadrins a casa del conseller Rochabusquets, de Sant Pere, per demanar-li si li volia

deixar la carreta per portar una carretada de roba a Barcelona, per temor dels castellans.

De la guerra de successió a la corona d'Espanya (felip V de borbó i Carles III d'Àustria).

... El tres de setembre, un any abans d'acabar-se la guerra, entraren a Terrassa les hosts del futur rei d'Espanya, Felip V; saquejaren i cremaren els arxius municipals i notariais de Terrassa. També, passà el mateix a la parròquia de Sant Julià d'Alfara i a les cases de pagès de la rodalia, especialment a les més pròximes a l'església com ca n'Argelaguet, Ustrell, Deu, Bonvilar, Sala, Barba, Maduixer, Oriach...

Any 1548- Maria Argelaguet presenta a les autoritats una reclamació que diu: "A dos d'octubre, entre 11 i 12 del migdia vingueren cinc soldats castellans i espatllaren una porta ab una destrat i de dintre l'estança que hi tenia civada i blat se'n enportaren sens pagar nenguna cosa"...

Seguint amb els escrits recopilats pel meu avi, sobre els fets ocorreguts als Ustrell, puc dir que de la guerra anomenada del francès (Independència, 1808-1814), trobem el que segeix:

"S'organitzaren en el corregiment del Vallès, sota la direcció d'Esteve Pagès vocal de la Junta Vallesana, quaranta companyies enquadrades en vuit divisions de cinc companyies cada una. El la tercera i quarta, hi figuraven combatents de St. Julià. De la 3a, n'era capità Pau Viver de St Julià. En aquestes 3a i 4a Ca, sols hi figuraven soldats solters de 16 a 40 anys. I en la masia Viver, el 14 d'agost de 1809 elegiren els que n'havien d'ésser oficials de les mateixes (no hem pogut trobar constància dels noms)

...Los sanjulianencs prengueren part a aquella famosa lluita, també en reberen les conseqüències, passant no pocs perills les cases de pagès de la Parròquia i emperò molt especialment, l'església i les masies properes de: Argelaguet i Ustrell.

A l'abril de 1810..."les tropes franceses sofriren una crua derrota entre Sabadell i Terrassa, als volts de St. Julià en terres del mas Ustrell, per la gent del militar Milans del Bosch i els sometents de Terrassa i Sabadell manats per en Sagrera i en Vinyals de Terrassa i en Turull de Sentmenat. La divisió del General Schwarts quedà completament dispersada, caigueren molts presoners tocant als murs de Sabadell...

A l'arxiu de la parròquia de St Julià consta que els gabatxos també clavaren les ungles a les cases de pagès dels volts de l'església: ca n'Argelaguet, can Deu, can Bonvilar, ca n'Ustrell ect. d'on s'emportaren molts queviures per la seva intenció, com bestiar, farina, oli, vi, llegums, fruita seca -ametlles, avellanes, etc. De la Parròquia robaren objectes valuosos i documents històrics, molt antics, que juntament amb altres de diferents ciutats nostres, avui figuren en biblioteques i museus de la nació veïna."

Miquel Ullastrell, cunyat de l'arqueòleg J. Soler i Palet, fou propulsor de la carretera de Matadepera.

Maria Ustrell Duran a finals del segle passat va cedir a Sabadell la casa pairal dels Duran per a museu.